

Сертифікат

підтверджує, що

Ярослав Гонтарук

брав (брала) участь у роботі

І Міжнародної науково-практичної конференції

«ЕКОНОМІКА, ОСВІТА, ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ

ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ІМПЕРАТИВ РОЗВИТКУ»

Тези виступу розміщено на офіційному сайті Черкаського державного бізнес-коледжу
(<http://csbc.edu.ua/documents/conferences/2019/1.pdf>)

Співголова оргкомітету конференції,
директор Черкаського державного
бізнес-коледжу, Україна,
професор

Олег Куклін

Співголова оргкомітету конференції,
президент Вищої школи менеджменту
інформаційних систем, Латвія,
академік

Роман Дьякон

Співголова оргкомітету конференції,
директор Департаменту регіонального
розвитку Черкаської обласної
державної адміністрації, Україна

Роман Карманнік

16-17 жовтня 2019 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський державний бізнес-коледж

Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції
«ЕКОНОМІКА, ОСВІТА, ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ
ІМПЕРАТИВ РОЗВИТКУ»

16-17 жовтня 2019

Випуск 1

www.csbc.edu.ua

pISSN 2500-946X
eISSN 2592-8236

Економіка, освіта, технології в контексті глобальних трансформаційних імператив розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси, 16-17 жовтня 2019 р. / [Куклін О.В., Дьякон Р., Карманнік Р.В.]. – Черкаси.: ЧДБК, 2019. – 310 с.

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції висвітлюють широкий спектр теоретичних і практичних питань розвитку економіки, освіти та ІТ-технологій в Україні. Детально розглядаються основні тенденції розвитку економіки, освіти та ІТ-технологій на основі формування конкурентоспроможних адаптивних систем оцінки потенціалу вітчизняних підприємств, закладів вищої освіти. Особливу увагу приділено проблемам регулювання економіки в кризових умовах господарювання. Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей, слухачів бізнес-шкіл, інститутів підвищення кваліфікації, спеціалістів з економіки, освіти та ІТ-технологій.

Наукові редактори: Куклін О.В., директор ЧДБК, д.е.н.; Дьякон Р., д.е.н., професор; Азьмук Н.А., к.е.н., Гмиря В.П., к.е.н., доцент.

Технічні редактори: Гмиря В.П.

Автори опублікованих матеріалів та наукові керівники несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, імен власних та інших відомостей.

Рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського
державного бізнес-коледж
Протокол №02-19/20 від 24 жовтня 2019 року

ОРГАНІЗАТОРИ МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Співголова Куклін Олег Володимирович, професор, доктор економічних наук, кандидат педагогічних наук, директор Черкаського державного бізнес-коледжу, член Наглядової Ради Агенції регіонального розвитку Черкаської області, проектний менеджер Програми малих грантів громадської дипломатії уряду США – «Освіта» в Україні.

Співголова Дьякон Роман, академік, професор, доктор інженерних наук, президент Вищої школи менеджменту інформаційних систем, м. Рига, Латвія

Співголова Карманнік Роман Володимирович, директор Департаменту регіонального розвитку Черкаської обласної державної адміністрації, Україна

Члени оргкомітету:

Азьмук Надія Анатоліївна, кандидат економічних наук, заступник директора Черкаського державного бізнес-коледжу, член Регіональної ради підприємців Черкаської області, Україна

Дьякон Деніс, доктор економічних наук, професор Вищої школи менеджменту інформаційних систем, м. Рига, Латвія

Верденхофа Ольга, доктор економічних наук, асоційований професор Вищої школи менеджменту інформаційних систем, м. Рига, Латвія

Каленюк Ірина Сергіївна, доктор економічних наук, професор, директор НДІ економічного розвитку ДВНЗ "Київський національний економічний університет», Україна

Пустовійт Роберт Фрідріхович, доктор економічних наук, професор кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Черкаського державного бізнес-коледжу, Україна

Захарова Марія В'ячеславівна, доцент, кандидат технічних наук, Черкаський державний бізнес-коледж, Україна

Гмиря Вікторія Петрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, Черкаський державний бізнес-коледж, Україна

Зміст

Каленюк І.С. Розвиток дослідницької функції вищої освіти у XXI столітті	9
Пустовійт Р.Ф. Вплив інституційних чинників на економічне зростання	18
Липов В. В. Глобалізація та еволюція культурних засад вищої освіти	23
Пасєка С.Р., Семикіна М. Формування конкурентоспроможних фахівців як детермінанта розвитку освіти у умовах глобалізації	28
Васильчук Є. Еміграція молоді за кордон: проблеми, загрози, шляхи вирішення	32
Sandra Plota Digital Competencies and Creativity as the Driving Force of Global Competitiveness	36
Куклін О.В. Проблеми стратегічного розвитку регіональних закладів вищої освіти	43
Азьмук Н.А. Соціально-трудова сфера: цифрові глобальні Виклики та можливості	46
Ватаманюк О. Про деякі підходи до оцінювання ефективності Монетарної політики	50
Honcharenko Iryna Modern Essence and Components of State Financial Security	55
Морозов Р.В. Розвиток рисівництва в Україні: теоретичні аспекти	58
Tanklevska N. Modern Financial Instruments for the Impact on the Development of Business Entities	62
Berezina O. Globalization, Localization and Decentralization as the Main Multidirectional Processes that Impact on the Development of Modern Economy	65
Бойко В.О., Бойко Л.О. Пріоритети розвитку органічного виробництва в аграрній сфері економіки	68
Власюк С.А., Цимбалюк Ю.А., Холявіцька К. Стан та основні напрямки розвитку екологічного маркетингу в Україні	72
Гриліцька А. Впровадження МСФЗ в Україні	77
Гунько В.І. Основні аспекти формування шерингової економіки в сучасних умовах	80
Dernova I. An Assessment of Openness of the National	

Economy	84
Здір В.А. Шерінгова економіка: сучасний стан та тенденції її розвитку	87
Kryvoruchko M. The Kleptocratic Economy as an Institutional Challenge for European Integration	91
Петрова О. Аналіз тенденцій розвитку продовольчих торговельних мереж в Україні	94
Скорик М. Основні пріоритети економічного розвитку України в контексті геополітичних тенденцій	98
Обривкіна Т. Захист права інтелектуальної власності в умовах євроінтеграції	102
Фімяр С.В. Динаміка структури світового ринку енерго-ресурсів	105
Хлєбнікова Н.Б. Маркетинговий аудит: проблеми термінології та практичного застосування	109
Marina Celika, Julija Galkina, Žanna Kļeščevņikova Problems of improving the market mechanisms to regulate educational services	113
Гнатюк О. Оцінка рівня еколого-економічної безпеки підприємств: підходи та особливості	117
Melnyk O. Development of the Theory of Formation of the Fundamental Value of the Enterprise	120
Yarmolenko V Agriculture: State, Problems and Prospects	123
Боровик Т.М., Руденко А.Ю. Вимоги ринку праці до фахівця в умовах глобалізації	128
Волощенко О., Руденко А. Методика «CASE STUDY» як основний елемент практичної підготовки фахівців сфери маркетингу	132
Коваленко Н.О. Макродисбаланси – як елемент перешкоди євроінтеграції України	135
Лядовська Т., Напрями вдосконалення кадрової політики підприємства в євроінтеграційних умовах	139
Лазарева О.В. Професійна підготовка землевпорядних кадрів для системи управління земельними ресурсами	143
Субочев О.В. Слабкі та сильні сторони доктрини ісламських фінансів	147
Юркевич О.М. Можливості та загрози доктрини ісламських фінансів	152

Тяжкороб І. В. Інвестиційна складова стратегії просторового розвитку регіонів України в умовах інноватизації	156
Zavydivska O. Assessment center: the essence, components and practice of using in Ukraine	160
Максименко Н. Організація ринку земель сільськогосподарського призначення	164
Фурман І. В. Основні проблеми розвитку бурякоцукрового виробництва в Україні та шляхи їх подолання	168
Гонтарук Я. В. Розвиток кооперації в сільському господарстві, як напрям досягнення енергетичної незалежності	176
Гузар У. Особливості формування ефективної команди на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу	184
Гмиря В.П. Банківське кредитування як невід’ємний інструмент розвитку аграрного виробництва України	187
Шкіца Л., Корнута В., Шляхи активізації інноваційної діяльності у закладах вищої освіти	192
Обрусна С.Ю. Окремі проблеми викладання правових дисциплін для неюридичних спеціальностей	194
Артеменко О. Інформаційна війна як глобальне явище	197
Боліла С., Кириченко Н. Інноваційні підходи навчання в світлі глобалізаційних процесів в умовах цифрової трансформації суспільства	201
Ivanova I. Promoting Professional Culturological Dimensions in the Process of Foreign Language Learning and Teaching	205
Іванова Л., Художня своєрідність поезії Ліни Костенко як засіб активізації літературної діяльності молодших школярів	208
Кузнецова Н.Б. Розвиток освіти в умовах глобальних трансформацій: виклики та небезпеки структур	211
Князька Л. Сучасний стан реформування вищих закладів освіти в Україні	215
Куксенко С.І. Освіта як важливий фактор утвердження європейських демократичних цінностей	219
Movchan L. Designing Syllabi for Foreign Languages Incorporating Interdisciplinary Links	223
Стеблюк Н., Богданович А. Оцінка зовнішнього середовища закладів вищої освіти	226

Гонтарук Ярослав Вікторович
асистент кафедри аграрного менеджменту
Вінницький національний аграрний університет (м. Вінниця)

Розвиток кооперації в сільському господарстві, як напрям досягнення енергетичної незалежності

В сучасних умовах трансформаційних перетворень у сферах економічної, соціальної, суспільної і політичної діяльності велика роль належить кооперативному руху, який проявляється у формі різних кооперативних об'єднань і організацій. В аграрному секторі економіки кооперація має пріоритетне значення серед інших видів кооперації в Україні і на сучасному етапі відіграє одну із вирішальних ролей у становленні ринкових відносин на селі [9].

Об'єднуючись в обслуговуючі кооперативи, сільськогосподарські виробники отримують можливість ефективніше працювати за умови взаємної допомоги один одному. При цьому великого значення набуває державна підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, яка збільшує їхні фінансові можливості для діяльності [2].

Процесі інтеграції і кооперації на селі на даний час проходять з певними труднощами. Звичайно, Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» створив передумови для становлення і розвитку кооперації в аграрному секторі економіки України, проте не було створено пільгових умов для кооперативного руху [13].

Кооперація в дії сприятиме розвитку вертикальних зв'язків аграрних виробників сільськогосподарської продукції із підгалуззями її подальшої переробки.

Станом на 01.01.2019 р. загальна кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів становила 1286, що на 264 більше в порівнянні з 2014 роком. Більшість з зареєстрованих і діючих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є багатофункціональними, тобто проводять більше одного виду діяльності [1].

З 95 кооперативів Вінницької області найбільшу частку займають молочарські – 42, плодоовочеві – 6, по обробці землі та збиранню врожаю – 6, інші – 41. Проте, із 95 зареєстрованих

кооперативів лише 38 діючих, що становить 36,1 % від загальної кількості зареєстрованих [10].

Подальший розвиток кооперації на селі можливий за рахунок створення сприятливих умов для розвитку СОКів, які включатимуть: фінансову участь у створенні даних підприємств держави в особі сільських рад, учасників кооперативів та потенційних інвесторів; створення сприятливого законодавства; юридичний супровід та консультаційна підтримка майбутніх учасників кооперативів органами місцевої влади (сільські, селищні ради).

Основними завданнями розвитку СОК є наступні:

- підвищення ефективності виробництва сільськогосподарського виробництва завдяки оптимізації витрат товаровиробників на придбання засобів виробництва, проведення окремих технологічних операцій, здійснення маркетингових досліджень, а також збільшення прибутку від реалізації продукції;

- сприяння формуванню на кооперативних засадах елементів інфраструктури аграрного ринку – агроторгових домів, заготівельних пунктів, оптових продовольчих та овочевих ринків;

- формування сприятливого конкурентного середовища шляхом підтримки розвитку альтернативних комерційних структур;

- розвиток та підвищення ефективності СОК, підвищення доходів та рівня життя сільських жителів;

- створення додаткових робочих місць у сільській місцевості.

За приклад розвитку обслуговуючої кооперації в сільських територіях, на нашу думку, варто взяти прийнятну у Вінницькому регіоні «Програму розвитку особистих селянських, фермерських господарств, кооперативного руху на селі та дорадництва на 2016-2020». Програма спрямована на підтримку та розвиток особистих селянських господарств в регіоні, фермерських господарств та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, як рівноправних форм господарювання в сільській місцевості в умовах сьогодення,

закріплення позитивних тенденцій у їх діяльності. Також передбачається подальший розвиток в області інфраструктури аграрного ринку регіону, дорадництва та сільського зеленого туризму [12].

Розвиток кооперативів на селі можливо здійснювати для надання послуг з гарячого водопостачання, шляхом створення енергокооперативів.

Енергетичний кооператив здійснює діяльність на ринку, що перебуває у стані природної монополії, та суміжних ринках, тому законом мають бути врегульовані особливості його функціонування.

Наразі правове регулювання у сфері функціонування енергетичних кооперативів здійснюється законами «Про кооперацію» та «Про споживчу кооперацію», «Про електроенергетику», «Про теплопостачання», «Про засади функціонування ринку електричної енергії», «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг». Необхідним є прийняття Закону України «Про енергетичну кооперацію», у якому має бути визначено зміст поняття «енергетичний кооператив» та його правовий статус, особливості господарської діяльності кооперативу та засоби державного регулювання.

Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» передбачає, що до 2025 року здебільшого буде завершено реформування енергетичного комплексу України, досягнуто першочергових цільових показників з безпеки та енергоефективності, забезпечено його інноваційне оновлення та інтеграцію з енергетичним сектором ЄС [14].

Важливим заходом з реалізації стратегічних цілей у секторі альтернативних джерел енергії є збільшення використання біомаси у генерації електро- та теплоенергії шляхом:

- стимулювання використання біомаси як палива на підприємствах, де біомаса є залишковим продуктом;
- інформування про можливості використання біомаси як палива в індивідуальному теплопостачанні;
- сприяння створенню конкурентних ринків біомаси [5].

Зокрема, в Енергетичній стратегії України до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» передбачено:

- забезпечення реалізації проєктів з децентралізації енергопостачання на місцевому рівні (на основі використання відновлюваної енергетики, «розумних мереж», підвищення енергоефективності);

- створення умов для формування системи з логістичного забезпечення та інфраструктури для збирання біологічної сировини та подальшого її транспортування;

- сприяння розвитку місцевих енергетичних ініціатив, зокрема малого та середнього підприємництва в енергетичній сфері та створення енергетичних кооперативів [6].

Газифікація сіл є досить дороговартісною. Проте є альтернативний шлях – створення котелень на соломі для централізованого обігріву та постачання гарячої води. Паливом можуть стати відходи від вирощування зернових та олійних культур.

Проведені дослідження у сфері спалювання сухої соломи довели, що її енергетична ефективність/енергетична цінність від спалювання становить 15 мегаджоулів на 1 кг, а енергетична цінність від спалювання вугілля формується на рівні 25-27 мегаджоулів на 1 кг. У середньому 2 кг соломи дорівнює приблизно 1 кг вугілля за енергоемкістю. Солома є джерелом теплової енергії, технологія отримання якої вже добре опрацьована як і технологія використання для спалювання палива, вугілля, дерева, брикету тощо.

На сьогодні ефективне використання соломи в котельнях мають підприємства в сусідній Польщі. Варто зазначити, що введені в Польщі в експлуатацію (фірмою «BIOS-BUD» Spzо.о.) котли центрального опалення, які обігріваються солом'яною біомасою, досягають 80% ефективності [11].

Згідно зі статистичними даними, рівень надмірного виробництва соломи в Україні, яку можна використовувати в енергетиці, становить 32 млн. тонн, що в енергетичному еквіваленті становить 16 млн. тонн кам'яного вугілля. Ці дані доводять, що енергетичне використання соломи може бути стратегічним елементом заміни імпортованих джерел енергії.

Енергетичне використання надмірного виробництва соломи призвело б до зниження імпорту природного газу на 12 млн. м³ газу в рік. Можливе заощадження коштів у масштабах України могло б становити 4 млрд. доларів США в рік. До того ж, упровадження діяльності, пов'язаної з виробництвом теплової енергії із соломи, дає можливість використовувати робочу силу, яка зосереджена неподалік від сировинних джерел, що в результаті може сприяти підвищенню рівня життя серед мешканців сільських регіонів [11].

Варто наголосити, що заходи, пов'язані з енергетичним використанням соломи, підтримуються коштами, які Європейський Союз виділяє на охорону навколишнього середовища, охорону повітря, а також створення нових професій у рамках програм розвитку [11].

В Україні теж існують аналогічні підприємства. Блочно-модульні котельні установки – найважливіший напрям виробництва МПВФ «Енергетик». Повністю автоматизовані водогрійні котельні установки теплопродуктивністю від 0,25 до 12,6 МВт створюються на технологічній основі водогрійних котлів.

Єдиний ресурс, який використовують майже повністю, – це лушпиння соняшника. Усі заводи з виробництва соняшникової олії за рахунок спалювання лушпиння забезпечують себе тепловою енергією, а два з них навіть виробляють з нього електроенергію і продають її в загальну мережу. На це витрачається чверть або третина лушпиння, а решта гранулюється або брикетується і продається на експорт (додатковий дохід від такого експорту в цілому по Україні – до 20 млн. доларів на рік).

Площі посівів зернових під урожай 2018 р. становила 27637,7 тис. га. Виробництво зернових культур упродовж 2000-2017 рр. мало чітку тенденцію до зростання, проте побічна продукція у вигляді солом'яних решток майже не використовувалася.

Енергетичне використання соломи становить менше одного відсотка, а щодо відходів кукурудзи і соняшника (крім лушпиння), то тут використання просто нульове. Таким чином,

в енергозалежній Україні не використовується паливний ресурс вартістю 3-4 млрд. доларів.

Створення енергетичних кооперативів дасть можливість вирішити державним органам проблему дороговартісної газифікації сіл та зменшити енергозалежність країни.

Енергетичні кооперативи повинні передусім задовольнити власні потреби в енергоносіях, що виробляють, а надлишок продати у мережу, використовуючи правила «зеленого тарифу». Надзвичайно актуальним є створення енергетичних кооперативів у сільських громадах (особливо віддалених сіл), де існують проблеми із постійним енергопостачанням.

Варто зазначити, що управління розвитком енергетичних кооперативів має ґрунтуватися на концентрації зусиль і коштів, спрямованих на інноваційний розвиток інституту обслуговуючої кооперації як основи розвитку сільських територій.

У результаті реалізації програми розвитку СОКів в межах України можуть бути досягнуті наступні вигоди:

- зменшуються витрати на технологічні послуги, оскільки вони надаються за ціною, яка не перевищує собівартість;

- забезпечується тривале збереження продукції домогосподарств та збільшується дохід від її реалізації за рахунок використання сезонних коливань цін;

- з'являється можливість додатково залучити сторонні фінансові інвестиції під колективну гарантію членів СОК;

- забезпечити сільське населення централізованим гарячим водопостачанням;

- створюються умови для формування великотоварних партій продукції, підвищення її якісних показників;

- створюються нові робочі місця;

- підвищення енергетичної незалежності економіки України;

- зростання ВВП;

— забезпечується стійкий розвиток домогосподарств.

Створення обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів дасть змогу підвищити ефективність аграрного виробництва завдяки оптимізації витрат товаровиробників на придбання засобів виробництва, здійснювати проведення окремих технологічних операцій, а також збільшити прибутки від реалізації продукції; розширити доступ сільськогосподарських товаровиробників, особливо особистих селянських та фермерських господарств до агросервісних послуг, удосконалити для сільськогосподарських товаровиробників процесу реалізації продукції, покращити соціальний захист сільського населення, підвищити рівня життя на селі.

Отже, відродження і розвиток українського села, стабільність та соціально-економічний добробут сільського населення неможливі без чітко сформованої стратегії. Одним із стратегічних напрямів розвитку сільських територій має бути саме сільськогосподарська обслуговуюча кооперація. Цей напрям розвитку уможливить використання переваг великого товарного виробництва та врахування інтересів сільських товаровиробників, сприяючи відродженню селянина як господаря виробництва, реального власника засобів виробництва й виробленої ним продукції і, як результат, розвитку сільських територій України.

Створення енергетичних кооперативів дасть можливість вирішити державним органам проблему дороговартісної газифікації сіл та зменшити енергозалежність країни. Для втілення в життя цього задуму потрібно розробити організаційно-економічні засади створення таких підприємств, а також відповідну універсальну проектно-кошторисну документацію для будівництва та створення в межах сільських територій котелень та відповідних тепломереж.

Список використаних джерел

1. В українському АПК налічується 610 працюючих кооперативів URL: <https://usba.com.ua/v-ukrainskomuapk-nalicuetsa-610-pracuucih-kooperativiv>.

2. *Галайко А.М.* Фінансова підтримка розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. *Інтелект XXI*. 2018. № 5. С. 28-31.

3. *Гончарук І.В.* Роль сільськогосподарських кооперативів у забезпеченні сталого розвитку сільських територій Вінницької області. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 8. С. 56-67.

4. Горить солома: життєва ситуація у світлі соціальних теорій. URL : <https://petrimazepa.com/burninggrass.html>

5. Дегодюк С., Дегодюк Е., Літвінова О., Кириченко А. Стратегія застосування соломистих решток для удобрення та енергетичних потреб в Україні. *Вісник Львівського національного аграрного університету*. 2013. № 17 (1). С. 205-211. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_act_2013_17%281%29_41

6. Енергетична стратегія України до 2035 року: «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 р. № 605-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-p>

7. *Калетнік Г.М., Гончарук І.В.* Складові розвитку сільських територій та моделі аграрного підприємництва і кооперації. *Розвиток малого і середнього підприємництва та кооперації на селі. Проблеми та перспективи:: зб. матеріалів наук. конф. І навч.-практ. Семінару.* – Вінниця, 2015. С. 5 -17.

8. Котельні установки: блочно-модульні водогрійні котельні установки. URL : https://energetik.ua/ua/catalog/kotelni_ustanovki/bmvku/

9. *Логоша Р.В.* Стан та перспективи розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в галузі овочівництва. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 9. С. 74-86.

10. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

11. [Польська фірма пропонує використання соломи в якості джерела енергії.](#) URL :

<http://www.biowatt.com.ua/novosti/polska-firma-proponuye-vikoristannya-solomi-v-yakosti-dzherela-energiyi/>

12. Про затвердження Стратегії з енергоефективності та енергозбереження на підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери управління ДАЗВ, на 2018-2020 роки URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0004767-18>

13. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997 р. № 469/97-ВР; станом на 19 січня 2013 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.09.2019)

14. Програма розвитку особистих селянських, фермерських господарств, кооперативного руху на селі та дорадництва. URL: <http://www.vin.gov.ua>